

بِسْمِ تَعَالَى

ایرانیاں در

عصر ظہور

تحقیق و پژوهش: زین العابدین گلایری

خرداد ماه نود و یک

چکیده:

ایران و ایرانی از دیرباز در تعهد و تعبد به هر آئینی که مرسوم روزگارشان بود مشهورند اما پس از اسلام خصوصا بعد از هجرت امام رضا علیه السلام به ایران و گسترش تشیع در این سرزمین ایران یکی از نقش آفرینان تحولات اسلامی بود اما با توجه به روایات فراوان ایرانیان در عصر ظهور از فعالان در زمینه سازی شرایط ظهور هستند این نوشتار به بیان نقش ایرانیان در عصر ظهور می پردازد.

به جای مقدمه:

طلوع قرن سوم هجری مصادف بود با حضور امام علی بن موسی الرضا علیه السلام در ایران و پذیرای ایران از مکتب ناب اهل بیت، در کنار این هجرت مقدس و ایجاد مراکز بزرگ شیعی در قم و مشهد و دیگر شهرهای بزرگ غالب نقاط ایران از انوار مشعشع مکتب ناب اهل بیت بهره مند گشت. ایرانیان در نگاه اهل بیت جایگاهی بس رفیع دارند از اهل ایران در روایات اسلامی تعبیری چون، طرفداران سلمان فارسی، اهل ری، اهل مشرق زمین، اهل خراسان، گنج های طالقان، یاران درفشهای سیاه، قمی ها، سرخ رویان، اهل فارس و غیره به کار برده شده است. در نگاه کلی باید گفت روایات وارد شده بیشتر به عصر ظهور توجه دارند و دیگر آنکه نگاه روایات به ایران چهار نگاه است.

۱- مردم ایران

۲- مردم اقلیم خاص مانند: قم، قزوین، خراسان، طالقان و غیره

۳- اشخاصی که ایران هستند مانند سید خراسانی - سید حسنی و شعیب بن صالح

۴- مناطق و اشخاص که در عصر ظهور از علائم الظهور هستند مانند سپاه سید خراسانی که از آن به حرکت سپاه خراسان تعبیر شده است و یا حرکت سید حسنی از طبرستان به کوفه و یا افرادی که از سرداران سپاه امام هستند و از شهر های ایران به ایشان می پیوندند.

روایاتی که در باب مردم ایران سخن گفته اند

ابن عباس نقل می کند که پیامبر فرمود اهل فارس جمعی از ما اهل بیت هستند (سفینه البحار ۶۹۳/۲ - غیبه نعمانی ص ۳۵-بحار ۳۶۹/۵۲) در جایی دیگر از ابن عباس نقل شده است که: هنگامی که پرچمهای سیاه به سوی شما روی آورده شود فارسیان را گرمی بدارید زیرا دولت شما در آن است (همان) حضرت علی علیه السلام در اعتراض به یکی از اصحاب که از حضور ایرانیان در حکومت پرسیده بود فرمود: سوگند به خدایی که دانه را شکافت و آفریدگان را آفرید آنان برای باز گرداندن شما به اسلام با شما نبرد می کنند همچنان که شما برای اسلام آورد نشان در میانشان شمشیر می کشید (همان) در روایتی دیگر امام باقر علیه السلام می فرماید: یاران حضرت قائم ، سیصد و سیزده نفر هستند که همگان از عجمان هستند (غیبه نعمانی ص ۳۱۵-بحار ۳۶۹/۵۲) عجم به مطلق غیر عرب می گویند با توجه به روایت دیگر عصر ظهور که نقل خواهد شدی تردید بسیاری از آنان ایرانی هستند.

نگاه روایات به مردم اقلیم خاص

قم:

امام صادق علیه السلام می فرماید: خداوند حرمی دارد که در مکه هست و برای رسول خدا حرم است که در مدینه است کوفه حرم امیر المومنین است و حرم ما اهل بیت قم است به زودی دختری از فرزندانم به نام فاطمه در آن دفن می شود که هرکس او را زیارت کند بهشت بر او واجب می شود (بحار الانوار ۶۰-۲۱۷) صفوان نقل می کند روزی خدمت ابا الحسن امام کاظم بودم و سخن از قم و مردم آن و علاقه آنان به حضرت مهدی به میان آمد امام هفتم فرمودند: خداوند آنان را رحمت کند و از آنان خوشنود باشد آنگاه ادامه دادند: بهشت هشت در دارد که یکی از آنها برای مردم قم است از میان شهرها و کشور های آنان نیکان و نخبگان شیعیان ما هستند خداوند ولایت و دوستی ما را با طینت و سرشت آنها آمیخته است (همان) در روایت دیگر از امام صادق علیه السلام فرمود: گرفتاری ها و مشکلات از قم و مردمش به دور است و روزگاری خواهد رسید که مردم آن دیار حجت بر همه ی مردمان باشند و آن هنگام در زمان غیبت قائم ما تا به هنگام ظهور حضرتش باشد و اگر چنین نبود زمین اهلس را در خود فرو می برد (بحار ۲۱۳/۶) امام صادق علیه السلام می فرماید: به زودی شهر کوفه از مومنان

تهی می شود و علم و دانش مانند ماری که در گوشه ای خوابیده از آنجا رخت بسته و محدود می شود و به شهری که به آن قم می نامند ظهور می کند... (بحار ۲۱۳/۶۰-سفینه بحار ۴۴۵/۲) در روایتی دیگر امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه ی ((و بعثنا علیکم عباداً لنا اولی باس شدید)) فرمودند: آنان بخدا قسم اهل قم ، آنان به خدا قسم اهل قم، آنان به خدا قسم اهل قم هستند (بحار ۲۱۶/۶۰) در برخی از روایات از قم به یاوران مهدی تعبیر شده است (بحار ۲۱۶/۶۰-۲۱۸)

خراسان:

این شهر که مزار امام هشتم در آن واقع شده است همواره در طول تاریخ مورد کشمکش اقوام مختلف قرار داشت در ادبیات روایی به نیکی از آن یاد شده است امیر المومنین علیه السلام می فرماید پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم فرمود در خراسان گنج هایی است که از جنس طلا و نقره نیست بلکه مردمانی هستند که عقیده به خدا و رسولش آنان را در کنار هم گرد می آورد (ملاحم سید بن طاووس ص ۱۴۷) در پاره ای از روایات پرچم های خراسان، درفشهای سیاه از منطقه ی خراسان نقل شده است (همان ص ۴۳)

ری:

ری از شهر های قدیمی ایران است که در نزدیکی تهران واقع شده است این شهر دارای مکتب فکری بوده و پس از یکدوره اهل سنت نشینی به مرکز شیعی تبدیل شد (معارف و معاریف ۷۴۱/۵) شیخ محمد بن یعقوب کلینی که از بزرگان شیعه و کتاب اصول کافی وی از اصول اربعه است و به دستور امام زمان نگاشته شده است از این دیار می باشد و دایی او علی بن محمد بن ابراهیم رازی نیز کتابی تحت نام اخبار القائم دارد و بر اساس نقل ها با ناحیه ی مقدسه در ارتباط بوده است از این شهر است (نشریه ی موعود شماره ی ۳۳ ص ۶۵ به نقل از موعود نامه ص ۳۷۳) برخی از بزرگان که در عصر ظهور فعالیت اصلی دارند از این سرزمین هستند مانند شعیب بن صالح و دیگران.

قزوین:

از نشانه های ظهور امام زمان خروج مردی از قزوین است که با پیامبران همنام است مشرک و مومن به اطاعتش می شتابند و کوهها پر از رعب و وحشت می شوند (بحار ۳۱۳/۵۲-الزام الناصب ص ۸۱) پیامبر اکرم فرمود: خدا رحمت کند برادرانم را در قزوین بهترین پایگاه ها زمینی است که آن را قزوین می نامند و در آینده به دست مسلمانان گشوده می شد هر که یک شب برای خدا در آن به سر برد شهید از دنیا می رود و با صدیقین و از زمره ی پیامبران محشور می گردد تا بر بهشت وارد شود (کنز العمال ص ۸۹-۳۵)

حضرت علی علیه السلام در خطبه ای به شکل جامع از غالب شهر های ایران نام می برد که در آن در عصر ظهور سرداران قائم آل محمد به پا می خیزد ایشان نام شهر ها و تعداد سرداران را ذکر می کند در برخی از روایات حتی نام آن افراد نیز مشخص شده است افرادی که جزء سیصد و سیزده نفر از سرداران امام زمان می باشد سید بن طاووس در ملاحم الفطن این خطبه را نقل و یاران مهدی را امام در شهر های ایران اینگونه معرفی می نماید:

اهواز ۱ نفر-شوشتر ۱ نفر-شیراز ۳ نفر-اصفهان ۴ نفر-بروجرد ۱ نفر-نهبوند ۱ نفر-همدان ۳ نفر-شیروان ۱ نفر-خراسان ۱ نفر(و پنج نفر دیگر که همانم اصحاب کهف هستند)-قم ۱۰ نفر(در حدیثی دیگر ۱۸ نفر بیان شده است) آمل ۱ نفر-طالقان ۲۴ نفر-قزوین ۲ نفر-فارس ۱ نفر-ابهر ۱ نفر-سرخس ۱ نفر-ساوه ۱ نفر-طالقان ۲۴ نفر-قزوین ۲ نفر-آبادان ۳ نفر و کازرون ۱ نفر(ملاحم سید بن طاووس ص ۱۴۶) این روایت به روشنی بیانگر جایگاه ایرانیان در عصر ظهور است.

طالقان:

در بسیاری از روایات از طالقان به عنوان شهر یاوران حضرت مهدی یاد شده است. حضرت امیر المومنین علیه السلام می فرماید: خوشا به حال طالقان زیرا خداوند در آن جا گنج هایی دارد که از طلا و نقره نیستند بلکه مردان با ایمانی هستند که خدا را به حق شناختند و آنان یاوران مهدی آل محمد در آخرالزمانند (ینابیع الموده ص ۹۱- به نقل از کشف الغمه ۲۶۸/۳) امام صادق علیه السلام درباره ی اهل طالقان می فرماید: آنان به عقابانی می مانند که بر زمین جا می گرفتند زین اسب امام خود را مسح می کنند و به آن تبرک می جویند و در جنگها از او حراست می کنند و هر آنچه در توانشان باشد در راه امامشان نثار می کنند مردمانی هستند که شبها نمی خوابند و تا صبح به عبادت پروردگارشان قیام می کنند ، شب خود را از زمزمه ای بسان زمزمه ی زنبور عسل به سر می برند و چون صبح شود آماده نبرد می گردند آنان چراغ هایی نور افشان و قندیلهایی درخشان بوده و همواره در آرزوی شهادتند و شعارشان یا لثارات الحسین (بحار ۳۰۷/۵۲)

نمونه هایی از روایات علائم ظهور که به ایرانیان اختصاص دارد:

سید حسنی:

از نشانه هایی که قبل از ظهور اتفاق می افتد خروج سید حسنی است او از دیلم و قزوین خروج می کند و برای امام زمان فریاد می زند که به فریاد قائم آل محمد برسید که از شما یاری می جوید . (موعود نامه ص ۴۱۶) آنچه از

پاره ای از روایات استنباط می شود او از فرزندان امام حسن علیه السلام است وی از قزوین و دیلم تا کوفه را از وجود دشمنان امام پاک می کند در کوفه به امام می پیوندند و با او بیعت می کند (بحار ۱۱۵/۵۲)

سید خراسانی:

او رهبری سیاسی مردم ایران را برعهده دارد که بنابر نقل هایی رهبری نظامی بر عهده ی شعیب بن صالح است سید خراسانی و شعیب بن صالح جنگهایی را با نیروهای ترک و عراق انجام می دهند آنان نیرو هایی در شام دارند که هماهنگ از دو جناح عراق و شام به سوی قدس می روند (موعود نامه ص ۴۲۷) ظاهر روایات آن است که از ذریه ی امام حسن یا امام حسین علیه السلام است که در پاره ای از روایات به سید هاشمی خراسانی یاد شده است که صورتی نورانی - خالی بردست راست و یا گونه ی راست دارد ، سید خراسانی آخرین شخصی است که پرچم را به امام مهدی می دهد. (عصر ظهور - علی کورانی - ترجمه عباس جلالی ص ۲۷۰)

سید هاشمی:

خروج او را از علائم غیر حتمیه دانستند در روایات متعدد از نام سید هاشمی سخن به میان آمده است که از بنی هاشم و نسل پیامبر است که در روایات برخی حسنی و برخی حسینی می خوانند ، وی را دارای محبوبیت و نفوذ معرفی می کنند (امام مهدی از ولادت تا ظهور ص ۵۰۰) در روایتی از امام علی بن ابیطالب علیه السلام آمده است که فرمودند مردی از فرزندان حسن با دوازده هزار سوار مجهز به دانش و ایمان و سلاح به حضرت قائم می پیوندند و همه ی امکانات خود را تسلیم او کرده سپاه خود را نیز تحت پرچم او در می آورد (الزام الناصب ۲/۲۵ - عقدالدرر ص ۱۷) در روایات آمده است سید هاشمی قبل از نفس زکیه در مکه و همزمان با زمانی که سپاه سفیانی در عراق است به شهادت می رسد (روزگار رهایی ۲/۲۶۱۰ به نقل از موعودنامه ص ۴۱۹) مرحوم سید کاظمی قزوینی احتمال می دهد که او همان نفس زکیه باشد (امام مهدی از ولادت تا ظهور ص ۵۰۰) اما از نظر نگارنده ی این سطور با توجه به شباهت زیاد او با سید خراسانی از نشانه های چهره و اقدامات و نیز از آنجایی که در پاره ای از روایات از سید خراسانی به سید هاشمی خراسانی نام برده شده است بعید نیست که او همان سید خراسانی باشد ، والله العالم...

شعیب بن صالح:

او را جوانی گندم گون و لاغر اندام با موی کم و دارای بصیرت و یقین و اهل ری معرفی می کنند او کمی پیش از ظهور حضرت در میان ایرانیان ظاهر می شود وی رهبری نظامی را برعهده دارد و به همراه سید خراسانی

پرچم را به دست امام زمان می رساند او شخصی استوار و ثابت قدم است و از یاران خاص حضرت قرار می گیرد و از مقطعی او به فرماندهی کل نیرو های حضرت منصوب می شود او را غلامی از قبیله بنی تمیم یا بنی شمیم معرفی می کنند (عصر ظهور کورانی ۲۷۱-۳۲-ص ۲۴) برخی از روایات وی را از سمرقند معرفی می کنند و فاصله ی بین خروج او و سپردن پرچم به دست امام زمان را هفتاد و دو ماه بیان می کنند. (همان)

پرچمهای سیاه:

پرچم های سیاه از خراسان یکی از مواردی است که در روایات زیاد به آن پرداخته شده است پرچم سیاه مطابق با روایات همان پرچم سید خراسانی است که همراه شعیب بن صالح وارد کوفه می شود و با حضرت بیعت می کنند. (روزگار رهایی ص ۱۰۴/۲)

امام باقر علیه السلام می فرماید: پرچم های سیاه از خراسان خارج می شود و به جانب کوفه به حرکت در می آیند پس چون مهدی ظاهر می شود آنان با وی بیعت می کنند (غیبه طوسی ص ۴۵۲-بحار ۵۲/۲۱۷)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: ما خاندانی هستیم که خداوند آخرت را برای ما برگزید نه دنیا را و خاندانم پس از من با تبعید و فشار و آوارگی روبرو می شوند تا پرچم های سیاه از سوی مشرق برافراشته شود آنان در پی حق هستند و بعد می فرمایند هرکس از شما و نسلهای شما آن پرچم های برافراشته را دید به سوی امام خاندان من بشتابید اگر چه با نهایت سختی باشد چرا که آنان پرچم های هدایتند و قدرت را بر بزرگمردی از خاندانم تسلیم می کنند (معجم احادیث الامام المهدی ۱/۳۸۲) حضرت امیرالمومنین علیه السلام نیز می فرماید هنگامی که شنیدی پرچم های سیاه از خراسان خارج و به سوی جهان عرب روی آورده و تو در صندوق در بسته قرار داشته باشی به هر صورت ممکن آن را بگشا تا تحت آن پرچم ها قرار گیری (همان ۳/۷۹) در روایتی دیگر از امام محمد باقر علیه السلام می فرمایند: پرچم های سیاه از خراسان خارج می شوند و در کوفه فرود می آیند و هنگامی که حضرت مهدی در مکه ظهور کرد اینان دست بیعت به او می دهند (ملاحم ابن طاووس ص

۱۰۴) حضرت علی علیه السلام نیز در جای دیگر می فرمایند از مشاهده ی سه چیز منتظر فرج ما باشید، اختلافات شامیان، پرچم های سیاه از خراسان، صیحه ی آسمانی در ماه رمضان (غیبه نعمانی ص ۱۳۳-منتخب الاثر ص ۲۲۰) در روایتی دیگر آمده است که پرچم های سیاهی از خاور زمین به اهتزاز در می آید (روزگار رهایی ۲/۱۰۳۴) در روایتی دیگر می خوانیم: پرچم های سیاه از خراسان می آید و در کنار دجله فرود می آید (الزام الناصب ص ۱۸۵) و نیز جای دیگر آمده است: پرچم های سیاه کوچکی از خراسان خروج کرده و با اولاد ابوسفیان می جنگند و برای اطاعت از مهدی زمینه سازی می کنند (بشارت الاسلام ص ۲۱۲-۱۸۴) علامه اربلی نیز نقل می کند

هنگامی که پرچم های سپاه از خراسان به حرکت در آمد به سویش بشتابید و لو به سینه خیز رفتن روی برفها زیرا خلیفه ی خدا مهدی بین آنهاست (کشف الغمه ۳/۲۶۲- الزام الناصب ص ۱۰۰)

تحلیل و نظر

قبل از پردازش به بخش پایانی از باب وظیفه علمی تذکر چند نکته را ضروری می دانیم:

۱- روایات فراوانی در باب مهدویت وارد شده است که بسیاری از آنها هدفمند و به قصد انحراف مجعول و موضوعند و در این روایات مطالبی جعل شده است که این واقعیت قطعی را دور از ذهن جلوه دهند و یا به شکلی هدفمند سعی شده است تا چهره ی آن امام مهربان را خشن، سختگیر و غیر قابل تحمل نشان می دهند دیگر آنکه مطالبی را در آن گنجانند تا زمینه ی مدعیان دروغین را فراهم سازند .

۲- روایت مهدویت در منابع شیعه و سنی آمده است و همه ی فرق به آن معتقدند جز ابن تیمیه تندرو پدر معنوی و علمی وهابیت که او نیز مورد طعن و حمله ی شدید علمای اهل سنت مانند احمد حنبل قرار گرفته است (مسند احمد حنبل ۱/۸۹)

۳- در مراجعه به روایات مهدویت باید به دقت و با دانش رجالی و حدیث شناسی به آن مراجعه کرد.

۴- صرف مطابق نبودن برخی از حوادث نقل شده در روایات با باورها دلیل بر عدم صحت آن نیست زیرا بسیاری از مسائل و حوادث هستند که علم به علت وقوع آن پی نبرده است اما واقع شده است.

۵- ممکن است بسیاری از علائم ظهور و اشخاص مطرح شده در روایات با افرادی دیگر مشابه باشد اما قطعاً تطبیق آنان بدون دلیل قطعی صحیح نبوده و باید حتماً از آن احتراز و اجتناب کرد زیرا این یکی از انحراف در باب مهدویت است.

۶- یکی از آفات بحث مهدویت تعیین وقت است که آن معلول شبیه سازی هایی است که پیشتر به آن اشاره شد در روایات متعدد وقاتون تکذیب شدند چنانکه امام باقر علیه السلام در پاسخ شخصی که پرسیدند آیا برای ظهور وقتی معین شده است سه بار فرمودند: کذب الوقاتون (کافی ۱/۳۶۸- بحار ۵۲/۱۱۸- غیبه نعمانی ص ۲۹۴) امام صادق علیه السلام نیز همین پاسخ را دادند (غیبه نعمانی ص ۲۹۴)

۷- بیان روایات بر اساس فهم مردم آن دوره و اسباب زمان آن ائمه و مردم است از این رو نباید چنین شبهه ای ایجاد شود که چنان وسایل و ابزاری در این روزگار (آخر الزمان) منسوخ است و بکار نمی آید پس این روایات صحیح نیست در این مورد باید دو احتمال را در نظر داشت اول آنکه شاید در آخر الزمان وضعیت به گونه ای

شود که دوباره همان ابزار به کار آید مانند شمشیر و غیره- و احتمال دوم آنکه نام بردن از این ابزار برای فهم مردم آن دوران بود زیرا اگر در آن زمان از توپ و تانک و هواپیما و ماهواره اسم برده می شود کسی چیزی نمی فهمید از این رو این روایات از یک نظر قابل تطبیق و تاویل با ابزار و وسایل امروزی یا آخر الزمان می باشند یعنی آن ابزار اسم جنس هستند برای هر آنچه که در قیام مورد استفاده قرار می گیرد.

مانند تسهیل روئیت انسانها در مشرق و مغرب که برخی آن را حمل بر ماهواره یا ویدئو کنفرانس کردند و یا ظهور ستاره دنباله دار که برخی آن را به هواپیما تطبیق دادند که به دنبال خود دود سفیدی خارج می کند و بسیاری از این دست تشبیهات و تاویلات است.

۹- در صورت ابهام در فهم روایات بنابر دستور آیه فاسئلو اهل الذکر (نحل ۴۳) باید به دانشمندان فن رجوع کرد. حال پس از ذکر آنچه در بالا آمد در مقام تحلیل و نتیجه باید گفت: با توجه به روایات مهدویت و علائم ظهور معلوم است که ایران و ایرانی بسیار مورد توجه اهل بیت قرار داشته و از دست اندرکاران اصلی واقعه ی ظهور هستند، برخی افراد به شکل ویژه مورد توجه قرار گرفتند و برخی شهرها نیز مورد عنایت خاص هستند و بسیاری از رجال تاثیر گذار در عصر ظهور از سرداران و غیره مانند سید خراسانی و سید حسنی و شعیب بن صالح از ایران هستند بنابراین ایرانیان در عصر ظهور یکی از پرکارترین ملتها هستند و از مجموع روایات رضایت اهل بیت از ایران و ایرانی برداشت می شود.

اللهم عجل لولیک الفرج وایّد قائدنا آیه الله الامام خامنه ای

منابع:

- ۱- قرآن کریم
- ۲- مسند احمد حنبل
- ۳- بحار الانوار
- ۴- موعود نامه
- ۵- اصول کافی
- ۶- الکافی
- ۷- سفینه بحار
- ۸- غیبه النعمانی
- ۹- ملاحم سید بن طاووس
- ۱۰- معارف و معاریف
- ۱۱- نشریه ی موعود

- ۱۲- الزام الناصب
- ۱۳- كنز العمال
- ۱۴- ینابیع الموده
- ۱۵- كشف الغمه
- ۱۶- فرهنگ موعود
- ۱۷- امام مهدی از میلاد تا ظهور
- ۱۸- عقد الدرر
- ۱۹- روزگار رهایی
- ۲۰- معجم الاحادیث الامام المهدی
- ۲۱- غیبه طوسی
- ۲۲- بشاره الاسلام
- ۲۳- نجم الثاقب
- ۲۴- منتخب الاثر
- ۲۵- اعلام الوری
- ۲۶- الرائد
- ۲۷- تاریخ سیاسی ائمه
- ۲۸- حیات سیاسی و فکری امامان معصوم
- ۲۹- سیره پیشوایان
- ۳۰- مهدی القائم